

Gemeente Steenbergen

Nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Actualisatie 2017

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Leeswijzer	3
3. Waar staan we nu met risicomanagement?	3
4. Waar zetten we de komende periode op in?	4
5. Spelregels voor risicomanagement	5
6. Rollen in de proces	8
7. Beslispunten	8
Bijlage 1 Wettelijk kader	9
Bijlage 2 Begrippenkader.....	10
Bijlage 3 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing begroting 2018 nieuwe stijl.....	11

1. Inleiding

In de perspectiefnota 2017 staat dat de nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen dit jaar wordt geactualiseerd. De huidige nota is van 2011. Met deze nota geven wij hier invulling aan.

De actualisatie loopt parallel aan het opstellen van de begroting 2018 en ligt samen met de begroting en de nieuwe nota reserves en voorzieningen voor ter besluitvorming op 9 november 2017.

2. Leeswijzer

Hoofd- en bijzaken houden we uit elkaar. De nota zelf bevat de kern. We starten in hoofdstuk 3 met een beschrijving waar we nu staan met de voorgenomen doelstellingen in het huidige beleidskader (hoofdstuk 3), waar het accent ligt in de komende periode (hoofdstuk 4), de spelregels (hoofdstuk 5), de verschillende rollen (hoofdstuk 6) en de beslispunten. In de bijlagen hebben we de verdiepingsinformatie opgenomen: het wettelijk kader, de begrippen en de uitwerking van paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing nieuwe stijl voor de begroting 2018.

De spelregels omvatten het gehele palet waar de raad aan zet is. Wij geven bij elk punt aan of er sprake is van een verandering ten opzichte van het huidige kader.

Verder hebben we gekozen voor een korte en compacte schrijfstijl. Kort en to the point. Omdat risicomanagement inmiddels is ingeburgerd kunnen we wat korter door de bocht gaan dan bij de vorige nota's van 2007 en 2011.

3. Waar staan we nu met risicomanagement?

In de vorige nota zijn doelstellingen opgenomen. Aan de hand van de doelstellingen is de huidige situatie in kaart gebracht. Waar staan we, wat is goed uit de verf gekomen en waar zouden we nog stappen moeten zetten (ontwikkelpunten)?

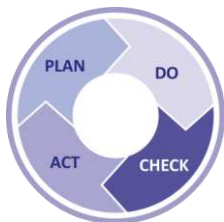
Doelstelling	Stand van zaken
Inzicht krijgen in de risico's die de gemeente loopt	De belangrijkste risico's staan op het netvlies en kunnen worden gekwantificeerd.
Het risicobewustzijn van de organisatie stimuleren en vergroten	Door het regelmatig organiseren van workshops voor de medewerkers en de verplichte aandacht voor risico's in de raadsvoorstellen is het risicobewustzijn toegenomen.
Het beheersen van risico's die de gemeente loopt binnen de processen	Beheersmaatregelen worden opgepakt en leiden in de praktijk tot concrete acties, zoals het uitvoeren van interne controles, afsluiten van verzekeringen, afspraken in contracten en het treffen van verliesvoorzieningen waar nodig. Hoewel het risicobewustzijn breed in de organisatie is toegenomen, blijft het "iets van de concerncontroller en risico coördinator". Het wordt nog niet breed ingezet als sturingsinstrument van het management.
Zorg dragen dat risico's zo weinig mogelijk effect hebben op de uitvoering van beleid	In alle beslisdocumenten voor college en raad is een afzonderlijke paragraaf risico's opgenomen. Bij elk besluit wordt inzichtelijk gemaakt welke risico's er worden gelopen en welke maatregelen dit vergt.
Optimaliseren van de risicokosten	De risicokosten bestaan voor het grootste deel uit kosten van

Doelstelling	Stand van zaken
	verzekeringen. De verzekeringspakketten zijn sinds de invoering van het risicomanagement regelmatig beoordeeld en waar nodig opnieuw aanbesteed. Een recent voorbeeld hiervan is de verzekering tegen cybercrime.
Toetsen of er voldoende weerstandsvermogen is	De weerstandscapaciteit wordt regelmatig (tweemaal per jaar) gespiegeld aan het risicoprofiel. De instrumenten die we hanteren voor het identificeren, kwantificeren, bepalen van de weerstandscapaciteit en ratio voldoen in de praktijk.
Voldoen aan wet- en regelgeving	We voldoen aan de wettelijke eisen van het BBV. De toezichthouder (Provincie) en accountant hebben tot op heden positieve feedback gegeven op de informatie in de paragrafen.
Bevorderen van vertrouwen in de organisatie	Er is geen concrete meting op basis waarvan we kunnen vaststellen of het vertrouwen in de organisatie in- en extern is toegenomen. Wel is de aandacht voor risico's zichtbaar toegenomen. Intern is risicomanagement een ingeburgerd begrip en wordt meegewogen in de besluitvorming.

Conclusie: sinds de introductie van de nota risicomanagement en weerstandsvermogen is er veel gebeurd in de organisatie. Risicomanagement is in de hele organisatie een bekend begrip. Er ligt een fundament waarop we verder kunnen bouwen. De doelstellingen kunnen dan ook blijven staan. Wel brengen we een aantal accenten aan.

4. Waar zetten we de komende periode op in?

Uit bovenstaande tabel blijkt dat we in een periode van 10 jaar een flinke stap hebben gezet op het gebied van risicomanagement. Er staat een fundament waarop we kunnen bouwen. Hieronder is een overzicht opgenomen van de stappen die we de komende periode zetten.

Ontwikkelpunt	Acties
Focus op de belangrijkste risico's bij de informatievoorziening naar de raad	Op dit moment informeren we de raad in de paragrafen bij begroting en jaarstukken over de top 10 risico's. In deze documenten gaan we niet in op de aard en omvang van deze risico's. Ook wordt geen informatie gegeven over de te treffen / getroffen beheersmaatregelen. Het inzicht is daarmee beperkt. Wij gaan meer informatie geven over de aard en omvang van risico's en de te nemen (begroting) beheersmaatregelen en genomen (jaarstukken) beheersmaatregelen. Dat doen we voor de belangrijkste risico's die samen 2/3 ^e deel van het risicoprofiel vertegenwoordigen. Daarmee vallen ongeveer 5-10 risico's binnen de scope. Hiermee krijgt de raad informatie waarmee de kaderstellende en controlerende rol kan worden verstrekt.
Actievere rol richting de raad	We willen de raad actiever meenemen in het risicomanagement. Buiten de verplichte informatie in de paragrafen nemen we de raad nog maar weinig mee in het proces van risicomanagement. Wij stellen voor om in het auditcommittee elk jaar het onderwerp risicomanagement te agenderen en de belangrijkste ontwikkelingen te delen en te bespreken. De selectie van het onderwerp gebeurt in

Ontwikkelpunt	Acties
	overleg met het auditcommittee. Ook wordt in elk planning en control document het onderwerp Risico's opgenomen. Dit betekent in de praktijk dat de ontwikkeling in de risico's ook in perspectiefnota en najaarsnota terugkomt.
Risico's als managementtool	Risicomanagement wordt nog niet breed ingezet als managementtool voor interne sturing. Wij willen dit bereiken door de risico's te betrekken als onderdeel van de sturingsinformatie die nodig is om de bedrijfsvoering te kunnen monitoren.
Meer terugkijken en leren.	We kijken nog maar weinig terug naar het effect van onze beheersmaatregelen. Als we dit vertalen naar de cirkel van PLAN – DO – CHECK – ACT zien we dat de PLAN en DO veel aandacht krijgt, maar het terugkijken is nog geen gemeengoed. Dit willen we bereiken door het meer en meer inbouwen van evaluaties van beheersmaatregelen.

De risico's die buiten de scope vallen

Er zijn uiteraard meer risico's dan de 5-10 risico's waarover gerapporteerd wordt. We hebben veel risico's die in het profiel slechts voor een heel klein deel doorwerken. Uiteraard is er aandacht voor deze risico's en deze worden ook betrokken bij de interne sturing. Wij stellen voor de volledige lijst van de risico's te bespreken in de jaarlijkse risicosessie met het auditcommittee.

Tempo van de ontwikkelpunten.

De ontwikkelpunten die hierboven zijn geschetst staan niet op zich. In de perspectiefnota 2017-2021 is het zogenaamde spinnenweb opgenomen. Met dit spinnenweb is aangegeven dat de organisatie nog een aantal stappen moet zetten om klaar te zijn voor de toekomst. Vooral de laatste twee ontwikkelpunten (managementtool en terugkijken) hangen hiermee samen en worden opgepakt in lijn met en in het tempo van de organisatieontwikkeling.

5. Spelregels voor risicomanagement

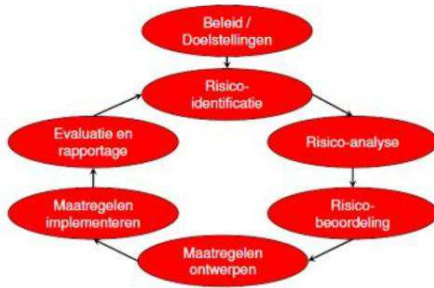
Het beleidskader voor risicomanagement bestaat, naast de doelstellingen, uit spelregels. Spelregels waar de raad aan het roer staat. Deze spelregels hebben betrekking op:

- A. Het proces van risicomanagement
- B. De wijze van berekening van risico's
- C. Het gewenste zekerheidspercentage voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit
- D. De onderdelen voor het bepalen van de weerstandscapaciteit.
- E. De verhouding tussen de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit (ratio weerstandsvermogen).

Hieronder worden de spelregels verder uitgewerkt. Daarbij wordt aangegeven of er sprake is van een verandering ten opzichte van het huidige beleidskader.

Het proces van risicomanagement

Risicomanagement is een cyclisch proces. Het kan worden omschreven als “het nemen van beslissingen die gericht zijn op het voorkomen of minimaliseren van nadelige effecten die het optreden van risico's met zich mee kan brengen. Kijkend naar de bedoeling van de wetgever moeten de stappen in het proces regelmatig worden gevolgd. Het proces is nog steeds actueel en dient als leidraad voor de stappen die gezet worden in de gemeente Steenberg. Dit betekent geen verandering van de bestaande kaders.

Berekeningswijze van risico's

Zodra een risico is geïnventariseerd, bijvoorbeeld vanuit de workshop of besluitvorming (collegeadvies / raadsvoorstel) moet dit worden gekwantificeerd. Hiervoor zijn twee zaken van belang: de *omvang* van het risico en de *kans* dat het zich voordoet. Dat doen we met een klassenindeling. Hieronder de indeling voor de kans en het gevolg in geld. De risicoscore is kans maal gevolg.

Kansklasse	Kwantitatief
1 Minder dan 1 keer per 10 jaar	10%
2 1 keer per 5-10 jaar	30%
3 1 keer per 2-5 jaar	50%
4 1 keer per 1-2 jaar	70%
5 1 keer per jaar of vaker	90%

Klasse	Bandbreedte
1	Minder dan € 25.000
2	€ 25.000 - € 100.000
3	€ 100.000 - € 250.000
4	€ 250.000 - € 500.000
5	Meer dan € 500.000

Anvulling: als het risico groter is dan € 500.000 dan moet het maximale gevolg in € te worden aangegeven. Ook hier is geen verandering ten opzichte van de bestaande kaders.

Bepaling van het gewenste zekerheidspercentage

Voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt gebruik gemaakt van de zogenaamde Monte Carlo methode. Dit is een risicosimulatie die met software wordt uitgevoerd. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de kansberekeningen en financiële gevolgen. Bij de berekening wordt momenteel gerekend met een zekerheidspercentage van 90. Dat wil zeggen dat het 90% zeker is dat de benodigde weerstandscapaciteit voldoende is. Deze 90% wordt bij de meeste gemeenten toegepast en wordt ook geadviseerd door de experts. Wij houden rekening met 90% en stellen voor dit op hetzelfde niveau te houden. Gaan we lager zitten dan neemt de betrouwbaarheid fors af en gaan we hoger zitten dan neemt de benodigde weerstandscapaciteit fors toe. Een procent extra zekerheid heeft dan een hoog prijskaartje. Hoewel hier sprake is van een keuze, achten wij het afwijken van deze handelwijze (90%) niet verstandig.

De onderdelen voor het bepalen van de weerstandscapaciteit.

In het huidige beleidskader wordt het weerstandsvermogen gevormd door:

- **Reserves**

In het nieuwe beleidskader reserves en voorzieningen is bepaald dat er één reserve is die dient als risicobuffer. Dat is de Algemene Reserve

- **Bezuinigingsmogelijkheden**

Op dit moment biedt de begroting geen concrete bezuinigingsmogelijkheden die meegenomen kunnen worden als onderdeel van weerstandscapaciteit. Zodra deze ruimte er is kan die betrokken worden bij de weerstandscapaciteit.

- **Onbenutte belastingcapaciteit**

Dit maakt op dit moment deel uit van de weerstandscapaciteit. Het daadwerkelijk vrijmaken van deze ruimte is een politieke keuze. Dit staat de behoefte aan het flexibel inzetten van weerstandscapaciteit in de weg. Steeds meer gemeenten zien af van het meenemen van deze ruimte in de weerstandscapaciteit.

- **De post Onvoorzien**

Deze post wordt niet ingezet als onderdeel van de weerstandscapaciteit maar staat tegenover alle kleine risico's uit de risico inventarisatie. De post bedraagt € 50.000 per jaar. De risico's beneden € 25.000 worden niet meegenomen bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit.

De ratio Weerstandsvermogen.

De ratio weerstandsvermogen is een simpele rekensom. De beschikbare weerstandscapaciteit wordt gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit. De centrale vraag hierbij is: hoe scherp aan de wind willen varen? Daarbij hanteren we de volgende tabel:

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	Hoger dan 2,0	Uitstekend
B	Tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
C	Tussen 1,0 en 1,4	Voldoende
D	Tussen 0,8 en 1,0	Matig
E	Tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
F	Lager dan 0,6	Ruim onvoldoende

In het huidige kader is gekozen voor waarderingscijfer C (voldoende). De ondergrens is daarbij 1,0 en de bovengrens is 1,4. Dit heeft effect op de vrije ruimte in de AR. Komt de ratio uit onder de 1,0 dan wordt de vrije ruimte in de Algemene Reserve verlaagd totdat het niveau 1,0 is bereikt. Komt de ratio uit boven 1,4 dan wordt de vrije ruimte in de Algemene Reserve verhoogd.

Uw raad kan hier een keuze maken, bijvoorbeeld door te kiezen voor een hoger of juist lagere norm. Wij adviseren u te kiezen voor de norm "VOLDOENDE".

Actieve informatieplicht

Er ligt een belangrijke informatieplicht bij het college. Informatie wordt door het college aan de raad verstrekt bij individuele besluiten, de paragrafen in begroting (vooruitkijkend) en jaarstukken (terugkijkend). Dit laat onverlet dat het college de raad actief informeert bij ontwikkelingen met een substantieel effect op de risico's van de gemeente Steenbergen. Hiervoor worden echter geen afzonderlijke regels voor gemaakt.

Geheimhouding

Er kunnen zich situaties voordoen waarbij het strategisch niet handig is om de risico's op te nemen in de raadsvoorstellen en paragrafen. Bijvoorbeeld als dit onze positie in onderhandelingen kan schaden. In die gevallen wordt de raad wel geïnformeerd, maar wordt geheimhouding opgelegd.

6. Rollen in de proces

In het proces van risicomanagement kennen we de volgende rollen:

Raad

- Vaststellen beleidskader.
- Vaststellen begroting en jaarstukken, waarin opgenomen de paragraaf Weerstandsvermogen en risicomanagement

College

- Eindverantwoordelijk voor de uitvoering van het beleidskader risicomanagement

Managers / projectleiders

- Integraal verantwoordelijk voor het risicomanagement in de afdeling / team / project
- Het managementteam is verantwoordelijk voor afstemming van afdelingsoverstijgende risico's en de consolidatie van de risico's naar de belangrijkste risico's.

Concerncontroller en risicomanagement coördinator.

- Signaleren van tekortkomingen en helpen bij het oplossen daarvan (coördinator)
- Toezien op een uniforme werkwijze (coördinator)
- Toetsen op juistheid, volledigheid en tijdigheid van de informatie en acties (coördinator)
- Centraal aanspreekpunt (coördinator)
- Signaleren van tekortkomingen bij het managementteam (controller)
- Overzicht houden op het totale risicoprofiel (controller)
- Bewaken van samenhang in risico's en beheersmaatregelen (controller) en bijsturen waar nodig.

7. Beslispunten

1. De huidige doelstellingen te handhaven, waarbij de komende periode (2017-2018) wordt ingezet op de volgende ontwikkelpunten:
  - a. Focus op de belangrijkste risico's (met beschrijving van aard en omvang) en beheersmaatregelen bij de paragrafen in begroting en jaarstukken
  - b. Actievere rol richting raad door het onderwerp risicomanagement tenminste een maal per jaar te agenderen in het auditcommittee
  - c. Risico's meer te betrekken bij de interne sturing in de organisatie (managementtool)
  - d. Meer terugkijken en leren
2. Het huidige proces van risicomanagement als leidraad te handhaven
3. De huidige berekeningswijze van risico's te handhaven
4. Het huidige zekerheidspercentage van 90% te handhaven.
5. Bij het bepalen van de weerstandscapaciteit de onbenutte belastingcapaciteit niet meenemen.
6. De ratio weerstandsvermogen te houden op "VOLDOENDE".

Bijlage 1 Wettelijk kader

Artikel 11 van het besluit Begroting en verantwoording bevat de volgende regels voor risicomanagement:

De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen en risicobeheersing bevat ten minste:

- a. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;*
- b. een inventarisatie van de risico's;*
- c. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's;*
- d. een kengetal voor de:*

1a°. netto schuldquote;

1b°. netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;

2°. solvabiliteitsratio;

3°. grondexploitatie;

4°. structurele exploitatieruimte; en

5°. belastingcapaciteit.

- e. een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.*

Bijlage 2 Begrippenkader

Begrip	Betekenis
Risicomanagement	Het nemen van beslissingen die gericht zijn op het voorkomen of minimaliseren van nadelige effecten die het optreden van risico's met zich mee kan brengen
Risico	Gebeurtenis die zich al dan niet kan voordoen en die kan leiden tot schade met een financieel gevolg of afwijking van een te behalen beleidsdoel. We onderscheiden in Steenbergen de volgende categorieën: Financieel, Veiligheid, Materieel, Politiek, Imago, Milieu, Personeel / Arbo, Juridisch, Informatie, Product en Bedrijfsproces.
Weerstandscapaciteit	Alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwachts en substantieel zijn, te dekken. Zonder dat de begroting en het beleid aangepast moet worden.
Weerstandsvermogen	Verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit, uitgedrukt in een ratio.
Risicoprofiel	Het totaal van alle risico's na het treffen van beheersmaatregelen.
Beheersmaatregel	Een activiteit die zich op enige wijze richt op het elimineren, vermijden of verkleinen van de oorzaak of het gevolg van een ongewenste gebeurtenis. Maatregel waarmee een risico wordt gewijzigd.

Bijlage 3 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing begroting 2018 nieuwe stijl

Op 9 november is het nieuwe beleidskader voor het risicomanagement vastgesteld. In dit beleidskader is de ambitie neergelegd voor de komende periode. Wij gaan aan de slag met de volgende ontwikkelpunten:

Ontwikkelpunt	Acties
Focus op de belangrijkste risico's bij de informatievoorziening naar de raad <i>(met ingang van begroting 2018)</i>	Op dit moment informeren we de raad in de paragrafen bij begroting en jaarstukken over de top 10 risico's. In deze documenten gaan we niet in op de aard en omvang van deze risico's. Ook wordt geen informatie gegeven over de te treffen / getroffen beheersmaatregelen. Het inzicht is daarmee beperkt. Wij gaan meer informatie geven over de aard en omvang van risico's en de te nemen (begroting) beheersmaatregelen en genomen (jaarstukken) beheersmaatregelen. Dat doen we voor de belangrijkste risico's die samen 2/3 ^e deel van het risicoprofiel vertegenwoordigen. Daarmee vallen ongeveer 5-10 risico's binnen de scope. Hiermee krijgt de raad informatie waarmee de kaderstellende en controlerende rol kan worden verstrekt.
Actievere rol richting de raad <i>(met ingang van nieuwe raadsperiode)</i>	We willen de raad actiever meenemen in het risicomanagement. Buiten de verplichte informatie in de paragrafen nemen we de raad nog maar weinig mee in het proces van risicomanagement. Wij stellen voor om in het auditcommittee elk jaar het onderwerp risicomanagement te agenderen en de belangrijkste ontwikkelingen te delen en te bespreken. De selectie van het onderwerp gebeurt in overleg met het auditcommittee. Ook wordt in elk planning en control document het onderwerp Risico's opgenomen. Dit betekent in de praktijk dat de ontwikkeling in de risico's ook in perspectiefnota en najaarsnota terugkomt.
Risico's als managementtool <i>(volgt het tempo van organisatieontwikkeling)</i>	Risicomanagement wordt nog niet breed ingezet als managementtool voor interne sturing. Wij willen dit bereiken door de risico's te betrekken als onderdeel van de sturingsinformatie die nodig is om de bedrijfsvoering te kunnen monitoren.
Meer terugkijken en leren <i>(volgt het tempo van organisatieontwikkeling)</i>	We kijken nog maar weinig terug naar het effect van onze beheersmaatregelen. Als we dit vertalen naar de cirkel van PLAN – DO – CHECK – ACT zien we dat de PLAN en DO veel aandacht krijgt, maar het terugkijken is nog geen gemeengoed. Dit willen we bereiken door het meer en meer inbouwen van evaluaties van beheersmaatregelen.

Opbouw van de paragraaf

De paragraaf start met het schetsen van de belangrijkste risico's. Daarbij wordt in beeld gebracht welke beheersmaatregelen wij treffen om de nadelige effecten van deze risico's terug te brengen.

Vervolgens gaan we in op de benodigde weerstandscapaciteit, de beschikbare weerstandscapaciteit, de ratio en de gevolgen voor de vrije ruimte in de algemene reserve. Verder geven we een overzicht van de verplichte financiële kengetallen.

De belangrijkste risico's (die 2/3^e deel van het totaal bedrag uitmaken)

Vanuit het risicomanagement systeem zijn de geïnventariseerde risico's voorzien van een bedrag. De berekeningswijze is conform de spelregels in het beleidskader. Hieruit komt de volgende top 7 naar

voren. Achter het risico wordt aangegeven voor welk percentage deze meewegen in het totale risicoprofiel.

Omschrijving Risico	Aandeel in %	Voorgenomen beheersmaatregelen
Sociaal domein <ul style="list-style-type: none"> ▪ Open eind regelingen ▪ Problematiek bij zorgaanbieders ▪ Toenemende vergrijzing ▪ Dure maatwerkvoorzieningen Jeugd ▪ Lagere eigen bijdragen 	16%	Project verbeteren bedrijfsvoering sociaal domein, gebruik van data en vergelijkingscijfers zodat we meer aan de voorkant komen, scenario's doorrekenen e.d. Versterken BackOffice sociaal domein.
Aansprakelijkheidstelling voor door de gemeente gegarandeerde geldleningen <ul style="list-style-type: none"> ▪ Door financiële problemen bij instellingen is het risico aanwezig dat de gemeente wordt aangesproken op de garantstelling 	15%	Beoordelen en analyseren financiële documenten van belangrijkste instellingen waarvoor we garant staan.
Lagere Algemene uitkering gemeentefonds <ul style="list-style-type: none"> ▪ Wijziging in verdeelsystematiek ▪ Parameters wijken af van de inschattingen 	11%	Opbouwen van een registratie met eenmalig vastleggen en meervoudig gebruik.
Informatiebeveiliging: privacy en wet datalekken <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mogelijke boetes bij niet voldoen aan privacywetgeving ▪ Datalekken ▪ Imago 	9%	Invulling van de beschikbare formatie voor informatiebeveiliging en privacy
Afvalstoffenheffing Op acceptabel niveau houden tarief voor de korte en lange termijn	9%	Analyse en schetsen scenario's van toekomstige kostenontwikkeling afval en afvalstromen.
Verbonden partijen <ul style="list-style-type: none"> ▪ Mogelijke tekorten bij verbonden partijen 	7%	In regionaal verband uitoefenen van toezicht door: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bijwonen vergaderingen ▪ Beoordelen financiële documenten ▪ Signalen in media en netwerk signaleren en oppakken.

Overige risico's

De kern van de informatie over de risico's richt zich op de belangrijkste risico's zoals hierboven geschetst. Dit neemt niet weg dat er geen aandacht is voor de overige risico's. In lijn met het nieuwe beleidskader wordt het volledige risicoprofiel gedeeld met het auditcommittee en wordt toegelicht in de eerstvolgende vergadering.

Benodigde weerstandscapaciteit.

Op basis van de meest recente inventarisatie hebben we € 2.100.000 nodig aan weerstandscapaciteit. Hierbij is een zekerheidspercentage gehanteerd van 90%. Als we dit bedrag aan weerstandscapaciteit opzij zetten dan kunnen we met 90% zekerheid stellen dit bedrag voldoende is.

Beschikbare weerstandscapaciteit.

In het nieuwe beleidskader is besloten uitsluitend de Algemene Reserve in te zetten voor de weerstandscapaciteit. De Algemene Reserve bedraagt op 1 januari 2018 naar verwachting € 11,1 miljoen (raming begroting 2018 en gecorrigeerd voor de claims voor 2018).

Weerstandsratio

De weerstandsratio wordt als volgt berekend: beschikbare weerstandscapaciteit / benodigde weerstandscapaciteit. Deze komt hiermee uit op € 11,1 miljoen / € 2,1 miljoen = 5,29 en dat is volgens de onderstaande tabel **UITSTEKEND**.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	Hoger dan 2,0	Uitstekend
B	Tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
C	Tussen 1,0 en 1,4	Voldoende
D	Tussen 0,8 en 1,0	Matig
E	Tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
F	Lager dan 0,6	Ruim onvoldoende

Conclusie voor de vrije ruimte in de Algemene Reserve.

Het beleidskader schrijft de norm "VOLDOENDE" voor. Dat halen we ruimschoots. De vrije ruimte in de Algemene Reserve komt bij deze norm uit op € 9 miljoen.

Financiële kengetallen (ongewijzigd)

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Het feit dat hier sprake is van een negatieve netto schuldquote geeft aan dat de gemeente geen schuld heeft.

x € 1.000						
Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A Vaste schulden (cf.art. 46 BBV)	-	-	-	-	-	-
B Netto vlottende schuld (cf.art. 48 BBV)	4.797	5.571	4.797	4.797	4.797	4.797
C Overlopende passiva (cf.art. 49 BBV)	5.686	1.265	2.792	2.583	2.976	2.976
D Financiële vaste activa (cf.art. 36 lid d, e en f)	1.815	1.994	3.004	3.004	3.004	3.004
E Uitzettingen < 1 jaar (cf.art. 39 BBV)	23.600	3.515	-	-	-	-
F Liquide middelen (cf.art. 40 BBV)	574	3.078	4.588	2.636	1.377	1.313
G Overlopende activa (cf.art. 40a BBV)	380	-	-	-	-	-
H Totale baten (cf.art. 17 lid c BBV (dus excl.mutaties reserves))	54.029	51.063	52.657	51.289	51.297	51.443
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	-29,40%	-3,43%	-0,01%	3,39%	6,61%	6,72%

Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen de 0% en 90%. Als de netto schuldquote tussen 100% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog. Ligt deze boven de 130%, dan bevindt de gemeente zich in de gevarenzone en dient het bestuur er werk van te maken om de schuld te verlagen. De uitkomst van de netto schuldquote voor onze gemeente is zelfs negatief en kan dus als zeer laag worden aangemerkt.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.

x € 1.000						
Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A Vaste schulden (cf.art. 46 BBV)	-	-	-	-	-	-
B Netto vlottende schuld (cf.art. 48 BBV)	4.797	5.571	4.797	4.797	4.797	4.797
C Overlopende passiva (cf.art. 49 BBV)	5.686	1.265	2.792	2.583	2.976	2.976
D Financiële vaste activa (cf.art. 36 lid b, c, d, e en f)	1.815	1.231	2.248	2.248	2.248	2.248
E Uitzettingen < 1 jaar (cf.art. 39 BBV)	23.600	3.515				
F Liquide middelen (cf.art. 40 BBV)	574	3.078	4.588	2.636	1.377	1.313
G Overlopende activa (cf.art. 40a BBV)	380	-				

x € 1.000						
H Totale baten (cf.art. 17 lid c BBV (dus excl.mutaties reserves))	54.029	51.063	52.657	51.289	51.297	51.443
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	-29,40%	-1,93%	1,43%	4,87%	8,09%	8,19%

Zie voor een nadere toelichting op de uitkomst de gegeven toelichting bij de netto schuldquote.

De solvabeitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

x € 1.000						
Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A Eigen vermogen (cf.art.42 BBV)	40.950	35.014	36.700	35.127	34.188	33.402
B Balanstotaal	71.833	58.584	61.617	59.101	58.570	57.986
Solvabiliteit (A/B) x 100%	57,01%	59,77%	59,56%	59,44%	58,37%	57,60%

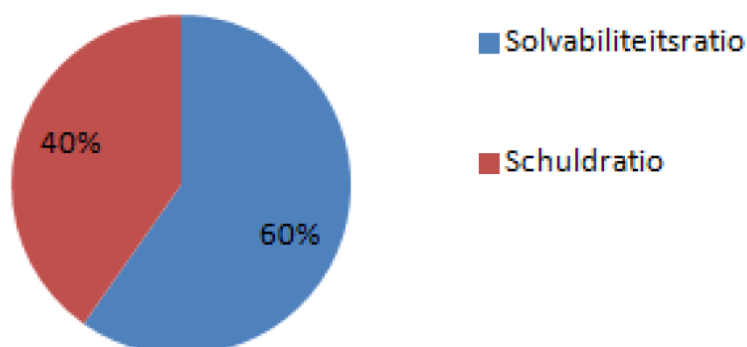
Schuldratio en Solvabiliteitsratio

Met het kengetal schuldratio beoordeel je in hoeverre het bezit op de linkerkzijde van de balans is belast met schuld. Het kengetal geeft in procenten het aandeel van de schulden in het balanstotaal.

De cirkel stelt de totale balanswaarde van het bezit van de gemeente Steenberg en op 31 december 2018 voor. Van dat bezit is 40% belast met schuld (schuldratio). De resterende 60% van het bezit is afbetaald (solvabiliteitsratio).

Grafiekgebied

Solvabiliteit eind 2017

Bij een schuldratio groter dan 80% (solvabiliteitsratio <20%) heeft een gemeente zijn bezit zeer zwaar belast met schuld. Het licht staat dan op rood. Normaal bevindt de schuldratio van een gemeente zich tussen de 20% en 70%. Bij een schuldratio tussen de 70% en 80% springt het licht van een gemeente op oranje (solvabiliteitsratio <30%). Bij een schuldratio lager dan 20% (solvabiliteitsratio > 80%) is in de meeste gevallen sprake van een gemeente die per saldo geen schulden heeft.

De schuldratio van de gemeente Steenberg en is met 40% normaal.

Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Voor onze gemeente heeft de grondexploitatie een gering aandeel in de totale baten, waardoor hier sprake is van weinig risico.

x € 1.000						
Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Niet in exploitatie genomen bouwgronden (cf.art. A 38 lid a punt 1 BBV)	-	-	-	-	-	-
B Bouwgronden in exploitatie (cf.art. 38 lid b BBV)	5.383	5.229	4.867	3.610	4.224	3.875
Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus C excl.mutaties reserves))	54.029	51.063	52.657	51.289	51.297	51.443
Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	9,96%	10,24%	9,24%	7,04%	8,23%	7,53%

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

Een positieve uitkomst betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Over het algemeen geldt als richtlijn: hoe veel te hoger het kengetal structurele exploitatieruimte, hoe veel te gunstiger dit is voor de gemeente.

x € 1.000						
Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A Totale structurele lasten	64.677	52.164	54.133	52.803	52.596	52.542
B Totale structurele baten	65.272	52.279	54.169	52.809	52.620	52.610
C Totale structurele toevoegingen aan de reserves	50	50	76	76	76	76
D Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	805	735	960	955	859	779
E Totale baten	67.024	53.333	55.558	53.423	52.810	52.712
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%	2,01%	1,50%	1,66%	1,66%	1,53%	1,46%

Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om de belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. De totale woonlasten van de gemeente liggen bijna 10% boven het landelijk gemiddelde. Ten opzichte van begrotingsjaar 2017 houdt dit een stijging van ruim 7% in.

x € 1.000						
Omschrijving	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
A OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	261	263	273	273	273	273
B Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	147	148	152	152	152	152
C Afvalstoffenheffing voor een gezin	331	328	338	338	338	338
D Eventuele heffingskorting	-	-	-	-	-	-
E Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C+D)	739	739	763	763	763	763
F Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in 2016 (t-1)	716	723	723	723	723	723
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%	103,21%	102,21%	105,53%	105,53%	105,53%	105,53%